

Respectprotocol De Saffier

2021-2025

Inhoudsopgave

1. Vooraf.....	3
2. Respect.....	3
Gouden weken	3
Zilveren weken	3
Leren en Leven!	4
Week van respect.....	4
Rots en Water.....	4
3. Pesten.....	4
4. Pesten of plagen?	5
5. Manieren van pesten	6
6. Rollen binnen het pesten	7
7. Cyberpesten	11
8. Aanpak bij pesten.....	13
De vijfsporenaanpak.....	13
Aanpak bij specifieke doelgroep	16
Bijlagen	16
Bijlage 1: Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten.....	17
Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	19
Bijlage 3: Leidraad voor een gesprek met de pestende leerling	20
Bijlage 4: Links en literatuur rondom pesten en cyberpesten	21

1. Vooraf

Dit is het respectprotocol van De Saffier.

Respect is een groot begrip, waarbij het gaat om de omgang met de ander. Hierin is pesten een groot probleem. Toch willen we uitgaan van respect en niet vanuit pesten. Respect voor elkaar is een belangrijke waarde en komt terug in de regels van de school.

Dit protocol bevat richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag maar ook activiteiten en voorwaarden om pesten kunnen voorkomen. Activiteiten vanuit respect voor elkaar.

Dit protocol is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en ouders) en liefst ook de leerlingen op de hoogte te brengen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

De acties die we ondernemen zijn niet statisch. Afhankelijk van alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. In dat geval zal dit protocol aangepast worden.

Het protocol wordt voor 4 jaar vastgesteld, waarbij er ruimte is voor het verwerken van tussentijdse veranderingen.

2. Respect

In dit respectprotocol gaat het naast de aanpak bij pesten ook om een preventieve aanpak. Aan deze preventieve aanpak wordt aandacht besteed op verschillende manieren.

Gouden weken

Aan het begin van het schooljaar wordt er extra aandacht besteed aan de groepsdynamische processen en groepsvorming. Hierbij spelen kennismaken, klassenafspraken en sociale omgang een belangrijke rol. Dit wordt aangeboden door gebruik te maken van coöperatieve werkvormen, samenwerkingsopdrachten en spelvormen. Hierbij staan afspraken maken en elkaar leren kennen centraal, de normen en waarden in de groep en van anderen en hoe met elkaar om te gaan.

Naast het groepsproces en de relatie met leerlingen, moeten ook ouders en leerkrachten elkaar leren kennen. In de eerste periode is hier ook extra aandacht voor. Zo starten we het jaar met ouders op school en een kennismakingsgesprek met ouders en leerlingen.

Zilveren weken

In de weken na de kerstvakantie wordt er nogmaals aandacht besteedt aan de groepsvorming. Vooral de storming fase kan, in deze periode, weer zorgen voor onrust in de groep. Deze weken noemen we de zilveren weken en zijn geschikt om weer extra aandacht te besteden aan de positieve groeps sfeer, de groepsdynamiek en een veilige groep. Dit is een goede basis voor de rest van het jaar.

Leren en Leven!

Binnen de school wordt gewerkt met de methode Leren en Leven. De aanpak van Leren & Leven is bevordert de leerlingen om bewust te worden van hun kwaliteiten en uitdagingen en leren samen te werken en samen te leven met anderen. De lesmethode geeft op een aansprekende manier aandacht aan vaardigheden zoals je inleven in een ander, verantwoordelijkheid nemen, nieuwsgierig zijn, openstaan voor de mening van anderen, positief communiceren en omgaan met tegenslagen. Praten met elkaar in plaats van praten over elkaar is een belangrijk kenmerk van de lesmethode: de inhoud van de lessen ontstaat in interactie met en tussen leerlingen.

De lessen maken deel uit van een bredere aanpak waarbinnen wordt gewerkt aan een schoolklimaat waarin iedereen goed met elkaar omgaat en samenwerkt.

Week van respect

Binnen de school wordt er aandacht geschonken aan de week van respect, (meestal de tweede week in november) dit door middel van posters, lessen en activiteiten rond respect. De leerkrachten worden hierin ondersteund door de anti-pestcoördinator.

Rots en Water

Sinds september 2020 zijn een groot aantal medewerkers van De Saffier Rots en Water trainers. Deze methode wordt ingezet om de communicatie- en sociale vaardigheden van de leerlingen te vergroten. Ook draagt deze psychofysieke training bij aan het welzijn van de leerlingen, met als doel het voorkomen en/of verminderen van sociale problemen, zoals pesten, meeloopgedrag, conflicten en seksueel grensoverschrijdend gedrag.

3. Pesten

Helaas is pesten een universeel verschijnsel. Onderzoek heeft aangetoond dat de omvang en de verschijningsvorm van pesten nauwelijks cultuurgebonden is. Het is een typisch menselijke ondeugd die altijd verborgen aanwezig is en dus steeds de kop op kan steken. Helaas moeten we concluderen dat mensen zich op alle plaatsen en in alle tijden hetzelfde gedragen. Daarin zien we echter geen reden ons er maar bij neer te leggen. Door middel van dit protocol willen we laten zien dat we als school stelling nemen tegen het pesten. Enerzijds proberen we preventief te handelen door het onderwerp bespreekbaar te maken, omgangsregels vast te stellen en met kinderen afspraken te maken. Anderzijds willen we daadkrachtig optreden als pesten ondanks alle op preventie gerichte inspanningen toch voorkomt. Op deze manier willen we de voorwaarden scheppen die noodzakelijk zijn voor een leefomgeving waarin kinderen zich veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Doel

De Saffier voert consequent beleid tegen pesten en organiseert een planmatige aanpak van pesten om zo daarmee de kans op pestproblemen te verkleinen, met als doel:

- het creëren van een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving;
- alle leerlingen voelen zich veilig zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- het bevorderen van wederzijds respect van de leerlingen onderling.

Professionalisering

- Bespreken handboek professioneel handelen tijdens teamvergaderingen.
- Aandacht voor respect tijdens de gouden weken (september).
- Extra aandacht tijdens de Week van Respect (tweede week van november)
- Aandacht voor respect in de Zilveren weken.
- 'Anti pest muur', gemaakt door de leerlingen van de school.

4. Pesten of plagen?

Plagen en pesten liggen dicht bij elkaar en het een kan gemakkelijk leiden tot het ander. Wat voor de een plagen is, kan voor de ander als pesten ervaren worden.

Plagen

Plagen gebeurt over en weer. De een zegt iets en de ander plaagt terug. Er is geen slachtoffer en geen dader. Beide partijen zijn even sterk. Het is niet de bedoeling een ander te kwetsen of pijn te doen. Plagen is een vorm van oefenen, oefenen in het herkennen van eigen en andermans grenzen. Hierdoor wordt de sociaal emotionele ontwikkeling getraind. Plagerijtjes zijn dan ook snel weer vergeten.

Kinderen met een laag zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen zien plagen sneller als pesten. Ook kinderen die moeite hebben met het inschatten van sociale en emotionele situaties, zoals bij ASS of een hechtingsstoornis zien plagen vaker als pesten.

Pesten

Kenmerkend voor pesten is dat een of meer kinderen gedurende langere tijd regelmatig een ander geestelijk of lichamelijk geweld aandoen, waarbij de ander niet/onvoldoende in staat is zichzelf te verdedigen. Pesten is een vorm van mishandelen.

Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen op een bedreigende manier. Er is sprake van macht. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter, waar door de veiligheid van de omgeving van het kind wordt aangetast. Pestgedrag is schadelijk voor zowel de slachtoffers als voor de pesters.

Plagen of pesten: enkele verschillen op een rijtje

Plagen	Pesten
--------	--------

Incidenteel / kortdurend Onbezonnen of spontaan Wederzijdsheid Geen vaste structuur: rolwisseling is mogelijk. Positieve bedoelingen. Beide partijen hebben plezier. Gelijkwaardige machtsverhouding: beide partijen kunnen het plagen stoppen. Heeft geen negatieve gevolgen. Meestal een tegen een. Vindt openlijk plaats	Structureel / langdurig Systematisch en berekenend Eenrichtingsverkeer Neiging tot vaste structuur: rolwisseling is vaak onmogelijk. Dader(s) en slachtoffer(s). Negatieve bedoelingen: bewust kwetsen. Het gepeste kind heeft verdriet / voelt zich gekwetst. Ongelijkwaardige machtsverhouding: het slachtoffer is niet in staat het pesten te stoppen. Heeft schadelijke gevolgen: gaat ten koste van. Meestal een groep tegenover een geïsoleerd slachtoffer. Gebeurt meestal stiekem.
---	---

5. Manieren van pesten

Er kan op verschillende manier gepest worden, hieronder zullen we een korte opsomming noemen van de manieren van pesten.

Met woorden:	Vernederen, belachelijk maken
	Schelden
	Dreigen
	Met bijnamen aanspreken
Lichamelijk:	Trekken aan kleding, duwen en sjorren
	Schoppen en slaan
	Krabben en aan haren trekken
	Wapens gebruiken
Achtervolgen:	Opjagen en achterna lopen
	In de val laten lopen, klem zetten of rijden
	Opsluiten
Uitsluiting:	Doodzwijgen en negeren
	Uitsluiten van feestjes
	Uitsluiten bij groepsactiviteiten of opdrachten
Stelen en vernielen	Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen
	Kliederen op boeken
	Banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing	Dwingen om geld of spullen af te geven
	Het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen
Cyberpesten	Zie hoofdstuk 7

6. Rollen binnen het pesten

Pesten is een groepsproces. De pestende kinderen zijn doorgaans goed geïntegreerd in de klas. Ze hebben vaak een groep vrienden om zich heen door wie ze leuk gevonden worden. Aan de andere kant is er een groep die de pestende kinderen niet leuk vinden. Binnen deze groep bevinden zich de gepeste leerlingen. Pestende leerlingen zijn buiten hun vriendengroepje vaak niet geliefd, vaak doen klasgenoten net alsof ze de pestende kinderen leuk vinden. Binnen het pesten zijn een aantal rollen aan te wijzen. Deze worden hieronder uitgeschreven.

De gepeste leerling

Sommige kinderen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dit kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Binnen de scholen bevinden zich leerlingen met verschillende stoornissen en gedragsproblemen, hierbij hebben kinderen die verbaal minder sterk zijn of moeilijk omgaan met sociale situaties een extra kans om gepest te worden.

Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om het slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Kinderen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdsgenoten.

Een kind dat gepest wordt praat er thuis niet altijd over. Hiervoor kunnen verschillende redenen worden aangegeven:

- Schaamte.
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan erger wordt.
- Het probleem lijkt onoplosbaar.
- Het idee dat het kind niet mag klikken.

Mogelijke signalen van gepest worden:

- Slechtere resultaten of schoolweigering.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben, blauwe plekken hebben op ongewone plekken.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben.
- Niet alleen een boodschap of activiteit durven doen, niet naar buiten willen.
- Niet meer naar een bepaalde club/vereniging gaan.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Alles doen om erbij te horen; gevaarlijk, ongewenst, onderdanig of ongepast gedrag.
- Sociaal geïsoleerd raken, weinig vriendschappen of contacten.
- Denken dat alles wat een ander doet pestgedrag is.
- Staat in pauzes vaak alleen in de ruimte of zoekt contact met pleinwacht (volwassenen)
- Heeft geld nodig en probeert zo vriendschap te kopen, deelt veel uit.

Kinderen brengen veel tijd op school door, vooral ook in groepssituaties. De kans dat signalen van pesten op school worden opgevangen is dan ook groot. Het is van belang dat de school alert is op de signalen en onmiddellijk oppakt en onderzoekt. Hierbij is de hulp van ouders zeer gewenst.

Natuurlijk betekent het voorkomen van bepaalde signalen niet automatisch dat er gepest wordt. Een gesprek met het kind zal altijd moeten uitwijzen of een vermoeden juist is of dat er naar een andere oorzaak moet worden gezocht.

De pestende leerling

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Er zijn een aantal verschillende typen pestende kinderen:

- Pestende kinderen met een hoge status; charmant, intelligent en populair. Grote mond en leiderschapskwaliteiten. Ze pesten om hun macht en status te vergroten.
- Pestende kinderen met een lage status; vaak vroeger zelf gepest om in het heden geen slachtoffer te worden. Zoekt vaak contact met pestend kind met hoge status.
- Pestende kinderen met grote problemen; problematische thuissituatie, positieve houding ten opzichte van geweld, slecht inleven in anderen, nauwelijks verantwoordelijkheid voor hun daden en geen respect voor regels of gezag.
- Facebookpester; vooral digitaal pesten, vooral meisjes.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Een vaak gevoelde anonimiteit; als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een leerkracht die op een onprettige manier laat blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel voor autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).
- De controle over de situatie willen behouden door de situatie te controleren.

Er zijn vele oorzaken die kunnen zorgen dat een kind gaat pesten. Iedere pester is uniek, net als elk kind. Het is belangrijk oog te hebben voor de pester en de dieper liggende oorzaken te herkennen en aan te pakken om pestgedrag te verminderen.

Een pester heeft binnen een groep vaak een grote populariteit, dit wil niet zeggen dat de pester een geliefd persoon binnen de groep is. Vaak is de band met medeleerlingen gestoeld op angst en onveiligheid.

De assistent

Een kind pest alleen als er anderen zijn, hierbij is de assistent de belangrijkste persoon naast de pester. Dit is de persoon waar de pester op vertrouwt en die hem aanmoedigt zijn pestgedrag voort te zetten.

Meelopers

Meelopers zijn kinderen die incidenteel maar actief meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester.

Verder kunnen kinderen meelopen uit angst vrienden te verliezen.

Meelopers zorgen ervoor dat het pesten voortduurt. Het komt voor dat de pester van zijn rol af wil maar wordt gedwongen zijn rol voort te zetten door de meelopers.

Aanmoedigers

De rol van aanmoedigers lijkt op de rol van de meelopers. De kinderen doen niet actief mee aan het pesten maar moedigen de pester aan, door bijvoorbeeld te lachen. Aanmoedigers zijn kinderen die publiek verzamelen bij incidenten. Ze kunnen zich vaak slecht inleven in anderen en in de situatie.

Ook aanmoedigers zorgen ervoor dat pestgedrag aanhoudt.

Buitenstaanders

De kinderen zijn niet actief betrokken, ze willen niets met het pesten te maken hebben. Ze zijn wel aanwezig maar doen niet mee en grijpen niet in om het te stoppen. Ze lopen vaak weg of draaien zich om.

De groep buitenstaanders bestaat uit veel verschillende kinderen; bijvoorbeeld andere slachtoffers, dromers die de situatie niet herkennen als pesten, de struisvogels, die zichzelf proberen te beschermen.

Een groot deel van de buitenstaanders keurt pesten af, ze willen ook graag de situatie veranderen maar kunnen niet uit zichzelf helper worden in de situatie. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Gebrek aan competentie.
- Angst om het volgende slachtoffer te worden.
- Bystander effect; in een groep is het lastiger om zelf actie te ondernemen.
- Blaming the victim fenomeen; het gepeste kind zal het er wel naar gemaakt hebben.

Buitenstaanders hebben een belangrijke rol in het voortduren en stoppen van pesten. Door niet in te grijpen stemmen ze impliciet in met het pestgedrag. Dit zorgt voor een onveilige omgeving die ze niet kunnen veranderen in een veilige omgeving.

Helpers van het slachtoffer

Dit zijn kinderen die de gepeste leerling willen helpen door bijvoorbeeld, te troosten, het pesten te melden bij bijvoorbeeld een leerkracht of ouders, pesters aan te spreken of fysiek te reageren.

Verdedigers hebben van alle groepen de sterkste overtuiging dat pesten niet deugt en hebben het grootste geloof in eigen kunnen om het slachtoffer te verdedigen. Ze zijn emotioneel stabiel en dus niet snel van slag. Ook zijn ze cognitief vaardig, wat betekent dat deze kinderen in vergelijking tot hun leeftijdsgenoten een betere concentratie en beter geheugen hebben. Ook zijn ze sterker in waarnemen en redeneren.

De hoofdrollen in het pesten zijn voor het gepeste kind en het pestende kind. De meelopers, assistent, buitenstaanders en helpers hebben invloed in het verloop en de duur van het pesten. En daarmee ook invloed op de gevolgen van het pesten voor het gepeste kind.

7. Cyberpesten

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten via het internet en mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan contactueel pesten, dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de laagdrempeligheid en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

De anonimiteit en het kunnen volgen van pestende leerlingen kunnen ervoor zorgen dat het pestende kind uitgedaagd wordt tot het uiterste te gaan en hij krijgt meer succes omdat 'volgers' online meekijken. De gepeste kinderen ontwikkelen een hevige mate van stress en krijgen een sterk gevoel van onveiligheid die zelfs invloed kan hebben op het gezin.

Kinderen binnen het (V)SO zijn potentiële slachtoffers voor cyberpesten omdat zij zich gemakkelijker bewegen in cyberspace dan in de fysieke maatschappij. Zij komen echter sneller in de problemen omdat ze:

- Goedgelovig zijn, waardoor zij geneigd zijn alles te geloven wat er aan informatie binnen komt via cyberspace.
- Eerlijk zijn, waardoor zij op vragen, ook als er (privacy) grenzen worden overschreden, eerlijk antwoorden en de gevraagde informatie verstrekken.
- Net als iedereen graag 'ergens bij willen horen' en 'normaal' willen zijn, maar moeilijk onderscheid kunnen maken tussen welgemeende, vriendschappelijke contacten en contact met valse bedoelingen.
- Geen adequate oplossingsstrategieën paraat hebben in situaties van grensoverschrijdend gedrag, misbruik of fraude.

Hoe wordt er gepest?

Er zijn verschillende manieren waarop er digitaal gepest kan worden, hieronder volgt een opsomming van mogelijkheden van cyberpesten:

- Pestmail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen).
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haat-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- Ongewenst contact met vreemden.
- Web-cam seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.
- Sexting: het verspreiden of delen van seksueel getinte foto's of berichten. De term is afgeleid van seks (verwijst naar de seksuele inhoud) en texting (teksten).
- Bezemen; een advertentie uit naam van iemand anders plaatsen waarin hij/zij in te huren is als escort.
- Bangalijsen; hierin staan een top 10 van gemakkelijk te krijgen meisjes en deze verspreiden.
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pestmail.
- Het aanmaken van accounts op sociale media onder andere namen en hier privacy gevoelige informatie op zetten dat in vertrouwen is verkregen.
- Trolling; iemand provoceren en de reactie op internet plaatsen.
- Happy slapping; iemand in elkaar slaan, dat filmen en op internet zetten.

Tips bij het aanpakken van cyberpesten

Het is moeilijk om cyberpesten tegen te gaan, hieronder willen we wel een aantal tips geven die ook gedeeld kunnen worden met leerlingen en aangereikt kunnen worden bij ouders.

Maar als eerste worden er een aantal tips gegeven om cyberpesten in de klas tegen te gaan. Het belangrijkste is dat kinderen weten dat ze cyberpesten moeten delen met hun ouders en leerkrachten.

Cyberpesten in de klas

- In de klas moeten er duidelijke regels zijn wat wel en niet mag wanneer er een computer of tablet wordt gebruikt.
- Er moet worden ingezet op mediawijsheid, kinderen moeten leren omgaan met de vrijheid en het toezicht online.
- Praat met kinderen over wat je wel en niet moet doen op internet, zoals het weggeven van wachtwoorden, adresgegevens of belangrijke telefoonnummers. Ook moeten kinderen leren dat niet alle foto's geplaatst kunnen worden op internet.
- Laat kinderen meedenken in de oplossingen die zij zien om het cyberpesten te stoppen, leerlingen zijn vaak deskundiger dan je denkt.

Tips voor ouders

- Bespreek wat de kinderen op internet doen en bekijk samen wat er zoal te vinden is op internet.
- Maak kinderen duidelijk dat alles wat gepost wordt, altijd terug te vinden is en niet zomaar verwijderd kan worden.
- Maak cyberpesten bespreekbaar en maak kinderen duidelijk dat ze cyberpesten moeten melden bij hun ouders of leerkrachten.
- Bespreek de mogelijke gevolgen van cyberpesten en dat deze net zo erg kunnen zijn als het 'traditionele' pesten.
- Weet wat de kinderen doen online, welke sites te bezoeken, social media ze gebruiken en weet hoe dit werkt.

Er zijn verschillende internetsites waar kinderen het cyberpesten kunnen melden. Ook kan hier meer informatie worden gezocht over cyberpesten. Dit zijn onder andere: meldknop.nl, internetsporen.nl of vraagthedepolitie.nl. Daarnaast zijn er meerdere websites over mediawijsheid en manieren waarop ouders hun zoon/dochter online kunnen helpen, zoals mijnkindonline.nl, kennisnet.nl of mediawijzer.net.

Stappenplan na melding van cyberpesten

Hieronder is het stappenplan weergegeven wat er gedaan dient te worden na melding van cyberpesten.

1. Bewaar de berichten; probeer berichten waarin pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel kinderen hoe ze dit kunnen doen (selecteren, kopiëren, afdrukken of opslaan)
2. Blokkeer de afzender; leg de leerling uit hoe de mail of de berichten van de afzender kunnen worden geblokkeerd.
3. Probeer de dader op te sporen; soms is de dader te achterhalen door te zoeken van welke schoolcomputer gebruik wordt gemaakt.
4. Zoek contact met school of ouders, afhankelijk van de plek waar het pesten wordt gemeld.

5. Er kan contact worden gezocht met de zedenpolitie, de onderwijstelefoon (0800-5010) of de vertrouwensinspectie (0900 11131113), ook zijn er (online) verschillende sites waar cyberpesten anoniem kan worden gemeld.
6. Adviseer aangifte; in het geval van stelselmatig belagen is er sprake van stalking en dan kunnen ouders aangifte doen. Bij lichamelijk letsel of materiële schade kan de politie worden ingeschakeld. Ook bij het gebruik van seksueel getinte foto's of vragen op seksuele aard kan contact worden gezocht met de zedenpolitie.
7. De leerkracht of ouders kunnen contact zoeken met de anti-pestcoördinator voor meer informatie of hulp bij het oplossen of volgen van de stappen.

8. Aanpak bij pesten

De aanpak bij pesten bestaat uit verschillende activiteiten, hierbij wordt gebruik gemaakt van de vijfsporenaanpak. Hierin is gesprek belangrijk, daarom zullen we kort ingaan op de specifieke doelgroep binnen De Saffier en de aandachtspunten bij deze leerlingen.

Uitgangspunten

Bij de aanpak wordt er uitgegaan van de volgende uitgangspunten, deze zijn voorwaarde voor het aanpakken van het pestgedrag binnen de school.

- Pesten moet als een probleem worden gezien door alle betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Met het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol (bijlage I) laten alle betrokken partijen zien dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rond pesten aan te pakken.
- Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben de beschikking over informatie m.b.t. signalen, gevolgen en oorzaken van het pestprobleem.
- Leerkrachten zijn in staat pestgedrag te signaleren en laten in hun gedrag zien dat ze gaan voor een veilige school: regels en afspraken worden nagekomen en er wordt stelling genomen tegenover normoverschrijdend gedrag.
- De school wil pesten voorkomen en besteedt daarom aandacht aan het voorkomen van pesten (Preventief handelen)
- De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel wordt ervaren.
- De school beschikt over een duidelijke aanpak in situaties waarin desondanks gepest wordt. (Curatief handelen)
- Wanneer het pestprobleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt en een gesprek met leerkrachten en de leiding van de school niet heeft geleid tot een oplossing, dan treedt de klachtenregeling in werking waarbij de contactpersoon/vertrouwenspersoon wordt ingeschakeld. We verwijzen hiervoor naar de in de schoolgids beschreven klachtenregeling.

De vijfsporenaanpak

Door het ondertekenen van het Nationaal onderwijsprotocol heeft de school zich verbonden aan de vijfsporenaanpak. Dit houdt in:

De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, leerkrachten en de docenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen
- Er wordt uitgezocht wat er precies is gebeurd, hierbij zijn gesprekken met
- gepeste, pester, evt. getuigen. Daarnaast vindt er een gesprek plaats met pester en gepeste en worden afspraken gemaakt om het pesten te stoppen.
- Er wordt overleg gevoerd over mogelijke oplossingen
- Het aanbieden van hulp door de anti-pestcoördinator

Na twee weken wordt gecontroleerd of het pesten is gestopt. Is dit niet het geval dan:

- Is er overleg tussen leerkracht en anti-pestcoördinator over te volgen stappen
- Hebben de leerkracht en coördinator een gesprek met de ouders van gepeste en pester.
- Worden er hernieuwde afspraken gemaakt om het pesten te stoppen, deze worden genoteerd en ondertekend door de leerlingen.
- Er kan hulp worden aangeboden zoals bijvoorbeeld een rots en water training, sociale vaardigheidstraining, etc.

Het bieden van steun aan de pestende leerling

- Het confronteren van de leerling met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de gepeste leerling.
- De achterliggende oorzaken proberen te achterhalen.
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
- Het aanbieden van hulp door de anti-pestcoördinator.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de methode Leren en Leven.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over het pesten worden serieus genomen.
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende leerlingen.
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

Van de gesprekken met ouders, gepeste leerlingen en pestende leerlingen worden verslagen gemaakt. Deze worden als logboek bewaard in het leerlingvolgsysteem. Eventuele oplossingen en afspraken rond pesten worden ook in het leerlingvolgsysteem bewaard.

Rollen binnen de school

Zoals ook eerder aangegeven, hebben alle medewerkers binnen de school de taak om pesten te signaleren en het pesten af te keuren. Daarnaast worden situaties waarin gepest wordt, doorgegeven aan de leerkracht binnen de school. Hieronder worden expliciet de rol van de leerkracht en anti-pestcoördinator beschreven.

Leerkracht

Binnen de school is de eigen leerkracht het eerste aanspreekpunt van de leerlingen. Bij de leerkracht kunnen de leerlingen aangeven of er gepest wordt binnen de groep, dat ze zelf gepest worden of pesten. De leerkracht heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- In overleg met de leerling worden ouders geïnformeerd over de situatie en het pesten.
- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de leerkracht eerst met de gepeste en later met de pestende leerling. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage 2 en 3. Vervolgens organiseert de leerkracht een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
- De leerkracht bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheden ieder groepslid heeft, hierbij kan gebruik worden gemaakt van activiteiten die worden georganiseerd binnen de gouden weken en de Leven en Leren lessen.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de leerkracht het gedrag aan de anti-pestcoördinator en samen wordt er naar vervolgacties gekeken.
- De leerkracht legt gesprekken met gepeste en pestende leerling vast in het leerlingvolgsysteem en koppelt het terug naar ouders.

Anti-pestcoördinator

Binnen de school is ook een anti-pestcoördinator aanwezig, deze is getraind in het omgaan met pesten en kan bij signalen van pesten worden ingeschakeld. De coördinator heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- Betrokken bij het preventief handelen, een rol in de gouden weken en kan inbreng hebben in bepaalde lessen.
- Aanwezig zijn bij gesprekken met leerlingen en ouders over het pesten zowel bij de pestende als de gepeste leerling, indien wenselijk.
- Adviseren de leerkracht in het omgaan met pesten en het voeren van de vijfsporenaanpak.
- Organiseren van de week van respect en communiceren dit naar ouders en leerkrachten in de school.
- Een actieve rol in het preventief en curatief handelen rondom pesten.
- Regelmatig aandacht vragen voor de problematiek via de nieuwsbrief aan de ouders.

De anti-pestcoördinator binnen De Saffier is:
Hilde Busman

In zeer ernstige gevallen, ter beoordeling van de directeur, kan van bovenstaande aanpak worden afgeweken. Het oproepen van ouders, schorsingen of eventuele verwijdering van school behoren dan tot de mogelijkheden.

Aanpak bij specifieke doelgroep

Binnen de Saffier hebben we te maken met een specifieke doelgroep. Alle leerlingen binnen de school hebben een gedragsprobleem of een psychische stoornis. Dit vraagt in het pedagogisch handelen van leerkrachten een bijzondere aanpak.

In de gesprekken rondom respect en pesten is het belangrijk dat de leerkracht goed op de hoogte is van de verschillende problemen binnen de school en de verschillende milieus en culturen. Waarbij het belangrijk is dat er eerlijk en open gesproken kan worden over normen en waarden. Deze normen en waarden kunnen thuis heel anders zijn dan in de schoolcultuur, waarbij het belangrijk is dat leerkrachten dit verschil duidelijk maken en leerlingen hierop aanspreken. Ook leerlingen met ASS vragen om een specifieke aanpak, vaak zijn ze slachtoffer van pestgedrag door sociaal onhandig handelen en weinig inlevingsvermogen, het is belangrijk dit ook aan de andere leerlingen uit te leggen en ook leerlingen met ASS duidelijk te maken welk gedrag wel en niet wordt geaccepteerd.

Bijlagen

- Bijlage 1: Het nationaal onderwijs protocol tegen pesten
- Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek met een gepeste leerling
- Bijlage 3: Leidraad voor een gesprek met een pestende leerling
- Bijlage 4: Links en literatuur rondom pesten en cyberpesten

Bijlage 1: Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten

Nationaal Onderwijsprotocol tegen Pesten

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen Pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1.

Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (+ 375.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (+ 56.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van kinderen, in het bijzonder door de leraren en door de ouders.

2.

Het bevoegd gezag en directie gaan, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het pestprobleem, uit van een zo goed mogelijke samenwerking tussen leraren, ouders en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op samenwerking.

3.

Onze school wenst een samenwerking, zoals bedoeld onder punt 2., ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en te onderhouden.

4.

De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:

- het werken met de 'vijfsporenaanpak';
- het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het pestprobleem;
- het bewust maken en bewust houden van de (levenslange) gevolgen van pesten;
- een gerichte voorlichting over de preventie en de aanpak van het pesten aan alle ouders van de school;
- het zorgen voor een voor iedere aan de school verbonden persoon toegankelijke, actuele informatie over het pestprobleem, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
- het beschikbaar stellen van geld waarmee de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen, activiteiten voor ouders, de aanschaf van boeken en andere informatie wordt bekostigd;
- het invoeren van een sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem op school, zodat probleemgedrag bij leerlingen zo vroeg mogelijk kan worden onderkend en tegengegaan.

5.

De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een periodieke zelfevaluatie (bijvoorbeeld de PestTest[®]) binnen een door de medezeggenschapsraad vastgestelde termijn.

6.

Als het protocol is ondertekend, wordt een kopie op een duidelijk zichtbare plaats opgehangen in de school. De tekst van het protocol wordt verder bekend gemaakt via de schoolkrant en, indien aanwezig, de website van de school.

7.

Het bevoegd gezag en de directie zorgen er verder voor dat naar aanleiding van de ondertekening van dit protocol een beleid tegen het pesten wordt geformuleerd. Dit beleid wordt in het schoolplan en de schoolgids opgenomen.

Naam en plaats van de school:

Getekend namens:

Bevoegd gezag Directie/personeel

.....

Medezeggenschapsraad Ouderraad/oudervereniging Leerlingenraad

Bijlage 2: Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h) erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen; zijn er nog meer)
- Waar word je gepest? (doorvragen; zijn er nog meer plekken)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er kinderen die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Besprek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pestende leerling?

Gepeste leerlingen lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat hij denkt dat de pester gelijk heeft. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.

Bijlage 3: Leidraad voor een gesprek met de pestende leerling

Het doel van dit gesprek is drieledig:

De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan

Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.

Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is:

- Probleemgericht en richt zich op het gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht. Bijvoorbeeld: “je hebt cola in de tas van Piet laten lopen, dat doe je zeker omdat je graag de grappigste bent.” Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- Relatiegericht, je bent heel duidelijk op de inhoud in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie. Bijvoorbeeld: “ik vind dat je heel gemeen tegen haar doet en wil dat het ophoudt.” Je wil duidelijk door met de leerlingen, kritiek op de persoon voelt als afwijzing. Daarmee zeg je dat de pestende leerling waardeloos als persoon is. Wijs het gedrag van de persoon af en niet de persoon.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom. Hoe komt het dat de leerling het gedrag vertoont. Wat levert het de leerling op?

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat gaat de leerling eraan doen? Biedt zo nodig hulp aan van een coach of hulpverlener.

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt. Zie hiervoor hoofdstuk 8 van dit protocol.

Bijlage 4: Links en literatuur rondom pesten en cyberpesten

Er is veel te vinden in boeken en sites over het onderwerp pesten, hieronder is een opsomming opgenomen van een aantal van deze boeken en sites, natuurlijk zijn er nog veel meer te vinden. Een deel van de boeken en sites is gebruikt om dit document tot stand te brengen.

Boeken

Henderson, M. (2013). *Omgaan met pesten*. Uitgeverij SWP Amsterdam

Horeweg, A. (2015). *Gedagsproblemen in de klas*. Lannoo Campus

Kaldenbach, H. (2005). *Respect*. Prometheus

Overveldt, K. van (2013). *Groepsplan gedrag*. Pica uitgeverij

Prinsen, H. *Zeg nee tegen pesten*. Lannoo campus

Vermande, M. e.a. (2013). *Pesten op school*. Boom Lemma Uitgevers, Amsterdam.

Internet

www.pesten.nl

www.stoppestennu.nl

www.pestweb.nl

www.omgaanmetpesten.nl

www.schoolenveiligheid.nl

www.nji.nl

www.mediawijsheid.nl

www.pestenislaf.nl

www.opvoeden.nl

www.kinderen.moed.nl